

Áhára a anupána

Ájurvéda 1. ročník 2020/2021

Ajay Bobade (Veda Čajtanja)

Áhára = jídlo

Pravidla výživy a jídla:

1. Čerstvé a teplé
2. Správné množství
3. Dobře vypadající
4. Klidná mysl při jídle
5. Správný čas
6. Správné množství mastné kvality
7. Dostatečné žvýkání
8. Sátmja / asátmja - pathja / apathja →

- Déha (podle prakrti a vikrti)
- Déša (podle místa výskytu surovin)
- Rtu (podle počasí)
- Róga (podle zdravotního stavu)
- Karma (podle činnosti)

Procesy přípravy jídla a jejich vliv na dóši

Proces	Médium	Vliv na dóši
Vaření	Voda	↓ Váta
Smažení	Olej	↑ Pitta ↑ Kapha ↓ Váta
Pražení	Žádné (nasucho)	↑ Váta
Pečení	Malé množství vody	↑ Kapha ↑ Pitta

Výživa

Funkce	Hlavní materiál
Výživa svalů	Cukry a tuky
Rekonstrukce	Bílkoviny
Procesy	Vitamíny a minerály

Anupána

---

anu = podél, společně

pána = pití

anupána = pití vhodné k jídlu

Anupána - typy

- Džala (voda)
- Ásava (odvar)
- Júša (polévka)
- Rasa (džus)
- Dhánjámla (vývar z rýže nebo z pšenice)
- Alkohol
- Dugdha / kšíra (mléko)

Anupána jako řešení

Situace	Řešení pomocí anupána
Kapha prakópa	teplá voda, jablečný džus
Váta prakópa	teplé, mastné (převařené mléko, polévka)
Pitta prakópa	sladké, studené (kokosová voda)
Velká fyzická aktivita	převařené mléko s cukrem, šafrán
Po pití alkoholu	madhudaka madhu = med udaka = voda
Při obezitě	
Při nespavosti	

Příliš alkoholu, kouření	převařené mléko
Časté krvácení	převařené mléko, džus z cukrové třtiny
Po mastném jídle	pivo, teplá voda
Po rýži a mung dalu	převařené mléko
Po těžkém jídle (cizrna, čočka)	podmáslí
S jídly z mouky	polévka
Po jogurtu a sladkostech	studená voda

Voda (džala)

Nejdůležitější nápoj

Hlavní kvality: tekutá, těžká, studená, mastná

Typy vody:

- antaríkša = dešťová voda (sníh, ledovec, vodopád)
- bhauma = pramenitá voda (pramen, studna, jezero)
- gánga = čistá voda
- sámudra = nečistá voda (nevhodná pro pití)

Voda

Doporučené množství vody podle dóša prakti:

Dóša prakti	Množství vody za 1 den
Váta	až 2 litry
Pitta	1,5 litru
Kapha	1 - 1,5 litru

Při nemoci snížit
příjem tekutin

Vhodný čas na pití vody:

Čas	Účinky
Ráno	odstranění dhátu mala z těla
Před jídlem	tlumení trávicího ohně
Během jídla	zlepšení trávicího ohně
Po jídle	tloustnutí, síla

Voda a kovy

Kov	Dhātu	Orgán	Rasa	Vírja	Vipáka	V	P	K
Zlato	Mámsa	Srdce, klouby	Sladká	Teplá	Sladká	↓	↑	↓
Stříbro	Rasa, šukra	Plíce, lymfatický systém, varlata	Kyselá, svíravá	Studená	Sladká	↑	↓	↑
Měď	Méda, asthi	Játra, kosti, tuk, prostata	Hořká, ostrá	Teplá	Ostrá	↓	↑	↓
Hliník	Méda, asthi	Játra, kosti, tuk, prostata	Hořká, ostrá, svíravá	Teplá	Ostrá	↓	↑	↓
Ocel	Rakta	Krev	Ostrá, hořká	Teplá	Ostrá	0	↑	↓

Olovo	Madždžá	Nervy, kosti	Hořká, svíravá, ostrá	Teplá	Ostrá	↓	↑	↓
Zinek	Šukra	Prostata, varlata, kosti, vaječníky, chrupavky	Svíravá, hořká	Studená	Ostrá	↓	↓	↓
Rtuť	Všechny	Různé	Ostrá, svíravá	Teplá	Ostrá	↓		↓

- Správné použití - stabilizace pittы
- Ostatní případy - ↑ pittы → smrt

Studená voda

- Těžká na trávení

Pití studené vody **je** doporučeno:

- Zvýšená pitta, po alkoholu, při pocitu na zvracení, při únavě, při krvácení

Pití studené vody **není** doporučeno:

- Rýma, otoky, tuberkulóza, kožní nebo onemocnění, cukrovka, kašel, astma, manda agni
- Snéhana
- Po konzumaci ghee, oleje, smetany

Teplá voda

- Lehká na trávení, podpora trávicího systému

Příprava a použití teplé vody:

Svaření na 3/4 objemu

- Zvýšená váta, nadýmání, škytavka

Svaření na 1/2 objemu (ušnadžala = teplá voda)

- Odstranění všech zvýšených dóš
- Záněty močových cest, astma, před spaním jako prevence rýmy
- Při změnách počasí a v zimě

Svaření na 1/4 objemu (áróggjámbu = zdravá voda)

- Podpora trávicího ohně
- Teploty, chřipka, anémie, otoky, průjem, zvracení

Teplá voda - typy

Šrtašíta = převařená přirozeně zchlazená voda v otevřené nádobě

- Po alkoholu, při toxicitě, motání hlavy, zvýšená pitta, kožní problémy (ekzémy)

Anabhišjandi - převařená zchlazená voda pod pokličkou

- Hodně lehká voda
- Proti parazitům

Dhárášíta - převařená voda zchlazená přeléváním

- Těžká voda, dlouho se tráví
- Váta provokující (může dělat zácpu)
- Při zvýšené pitta nebo kapha dóše, při průjmu

Hamsódaka/Anšudaka - voda vystavená slunci nebo měsíci

- Zvýšená mastná kvalita, lehce trávitelná, rasájana
- Snižuje vátu, proti hyperaktivitě u dětí i dospělých

Trávení vody

Typ vody	Čas
Nepřevařená voda	3 hodiny
Převařená studená	1,5 hodiny
Převařená teplá	45 minut

Nepitná voda

- Sparša dóša - na dotyk lepkavá, slizká, drsná
- Rúpa dóša - abnormální barva, viditelné nečistoty (bahno, rostliny, mouchy)
- Rasa dóša - voda s příchutí
- Gandha dóša - voda se zápachem
- Vírja dóša - po konzumaci žízeň, slinění, tíha, bolest
- Vipáka dóša - dlouho se tráví

Mléko (dugdha)

Vlastnosti: sladká, mastná, vipáka madhura

Účinky:

- Zlepšení paměti a síly
- Podpora šukra dhátu a ódžas, omlazení, barva kůže
- Proti zácpě, krvácení, pálení žáhy
- Podpora těhotenství, hojení ran

Mléko	V	P	K	Trávení
nepřevařené	↓	↑	↑	Těžké na trávení
převařené	↓	↓	↑	Lehké na trávení

Druhy mléka

- Kravské mléko - ušna vírja
  - Buvolí mléko - šíta vírja - husté, mastné, těžké
  - Kozí mléko - lehké na trávení; kyselé, svíravé, sladké, studené
  - Ovčí mléko
  - Jačí mléko - husté, mastné, těžké, občas slané
-
- Mlezivo - vysoký obsah bílkovin - výborné pro imunitu
-

Mléko + sušený zázvor - proti zahlenění

Mléko + sůl - špatná kombinace → leukoderma

Jogurt

Rasa: amla

Vírja: ušna

Vipáka: amla

Kvality: těžká, mastná
abhišjandi

Vliv na dóši: ↓ V ↑ P ↑ K

Vhodné období na konzumaci: zima, déšť; ráno

Nevhodné období na konzumaci: léto, podzim; večer

Jogurt - účinky a kombinace

Účinky při použití správného množství:

- Zvýšení síly a šukra dhātu
- Podpora chuti
- Při žaludečních potížích, tyfu, malárii, horečnatých onemocněních, při problémech s vylučováním moči

Účinky při použití nesprávného množství:

- Otoky, onemocnění krve a jater, krvácení

Možné kombinace:

- Ghee, med, cukr, amla, čočka, mungo

Podmáslí

Jogurt + voda = **ghol** (lassi) - ↓ váta a pitta dóšu

Takra - 1/4 voda + 3/4 jogurt - ↓ všechny dóši

Utšvit - 1/2 voda + 1/2 jogurt - ↑ kapha dóšu

Způsob použití:

- Smažení na ghee s cizrnovou moukou - podpora trávení
- Podmáslí + cukr - ↓ pitta dóšu
- Podmáslí + zázvor - ↓ kapha dóšu
- Podmáslí + asafoetida a černá sůl - proti nadýmání

Vhodné období: léto; poledne (k obědu)

Máslo

---

2 typy másla:

Jogurtové

Kvalita: mastná, lehká

Rasa: madhura, kašája

Vírja: šíta

Vipáka: madhura

- Podpora paměti a srdce

Mléčné = navaníta

Kvalita: mastná, studená

- Dobré pro oči, proti průjmu a krvácení

Ghee

- Kapha podporující, pittu snižující

Kvalita: těžká, mastná, sladká, studená

Účinky a použití:

- Podpora inteligence, paměti, zraku, srdce
- Omlazující účinky, popáleniny, hojení ran (ghee+kurkuma - na otevřené rány)
- Psychické problémy
- Podpora agni (při správném množství)
- Pylová alergie (2x5 kapek ghee do nosu)

Široké použití ghee: Jídlo, masáže, klystýr, do nosu

Ghee jako medicína

Druhy ghee:

Purána ghee - 10 let staré ghee

- Epilepsie, mdloby, malárie

Kumbaghrta - 100 let staré ghee

Mahághrta - více než 100 let staré ghee

Olej

- Snižuje oheň, může ↑ pittu, ↓V
- Podpora mámsa dhátu
- Formuje stolici a moč

Druhy olejů:

- Hořčičný, sezamový, kokosový, olivový, mandlový, slunečnicový
  - Kokosový – ↓P
  - Hořčičný, sezamový, mandlový - ↓V
-
- Olej zabudovaný do potraviny (olej->rýže->voda) - **správný** postup
  - Olejem obalená potravina (voda->rýže->olej) - **nesprávný** postup

Med

Kvality: mastná, těžká

Rasa: madhura, kašája

malé množství - ↓ kapha dóšu

velké množství - ↑ kapha dóšu

Použití:

- Při žízní, kašli, škytavce

Máte nějaké otázky?

Olej

PODMÁSLÍ

- jogurt + voda = ghol - ↓V a P
- $\frac{1}{4}$ voda + $\frac{3}{4}$ jogurt = takra - ↓VPK
- půl vody = utšvit - K↑
- bez másla - ↓K a P
- bez másla + voda = chach - ↓V,P, ↑K, chladí
- + cukr – při P onemocněních
- + zázvor – při K onemocněních

